

Sygn. akt IV KK 554/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)
SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)
SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Justyna Kryńska - Szufnara

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **G. Ś.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 18 listopada 2021 r.,
kasacji, wniesionej przez prokuratora - na niekorzyść
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 czerwca 2020 r., sygn. akt II AKa (...)
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K.
z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt III Ko (...),

**uchyla wyrok w zaskarżonej części i w tym zakresie
przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt III Ko (...), na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy G. Ś. kwotę 82.367,02 zł tytułem odszkodowania oraz kwotę 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia, tj. łącznie kwotę 122.367,02 zł z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku, za poniesioną szkodę i doznaną krzywdę wynikłe z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania w sprawie o sygn. akt Ap V Ds.(...) Prokuratury Apelacyjnej w (...).

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zaskarżając go w części, w zakresie oddalenia roszczenia o odszkodowanie ponad kwotę 82,367,02 zł oraz roszczenia o zadośćuczynienie w części ponad kwotę 40.000 zł, tj. w zakresie objętym pkt II tego wyroku. Skarżący zarzucił:

1. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć i miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., art. 170 § 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 424 § 1 k.p.k.;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, wynikający z naruszenia wskazanych wyżej przepisów postępowania, który mógł mieć i miał wpływ na treść zaskarżonego wyroku;
3. obrazę przepisów prawa materialnego, która mogła mieć i miała istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 361 § 1 i 2 k.c. oraz art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 10 i art. 21 ust. 1 pkt 3b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 361 § 1 i § 2 k.c. oraz art. 552 § 4 w zw. z art. 552 § 1 k.p.k., art. 552 § 4 w zw. z art. 552 § 1 k.p.k. oraz art. 445 § 1 i § 2 k.c.

Pełnomocnik wnioskodawcy, podnosząc powyższe zarzuty opisane szczegółowo w apelacji, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz wnioskodawcy dalszej kwoty 931.280,85 zł tytułem odszkodowania oraz dalszej kwoty 360.000 zł tytułem zadośćuczynienia, wraz z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku.

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł także Prokurator Okręgowy w K., zaskarżając go w całości na niekorzyść wnioskodawcy i zarzucając mu „naruszenie art. 552 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 552 § 4 k.p.k. oraz art. 445 k.c. poprzez przyjęcie

kwoty przyznanego zadośćuczynienia w wysokości 40.000 zł, niewspółmiernie wysokiej i przeszacowanej w stosunku do doznanej przez wnioskodawcę krzywdy, podczas gdy zadośćuczynienie powinno odzwierciedlać doznaną krzywdę niemajątkową w postaci ujemnych przeżyć związanych z cierpieniami fizycznymi i psychicznymi". Podnosząc taki zarzut prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez obniżenie kwoty przyznanego zadośćuczynienia do kwoty 10.000 zł.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 26 czerwca 2020 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższył kwotę odszkodowania do 390.393,08 zł, a kwotę łączną wraz z zadośćuczynieniem do 430.393,08 zł, w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymując w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Okręgowy w K., zaskarżając go na niekorzyść wnioskodawcy G. Ś., w zakresie podwyższenia zasądzonej kwoty odszkodowania do 390.393,08 zł, pomniejszonej o niekwestionowaną kwotę 101.274,52 zł stanowiącą „ubruttowioną” sumę odszkodowania zasądzoną przez sąd I instancji. Wyrokowi Sądu odwoławczego prokurator zarzucił:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 552 § 4 k.p.k. polegające na bezpodstawnym zawyżeniu nienależnego wnioskodawcy odszkodowania za okres od 2.04.2010 r. do 28.02.2011 r. na skutek uznania, że szkoda ta jest związana bezpośrednio z pobytem w/wymienionego w areszcie i dotyczy także okresu po uchyleniu tymczasowego aresztowania,

2. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów postępowania, a to art. 4, art. 7 i art. 410 k.p.k. polegające na naruszeniu zasady obiektywizmu, dokonaniu dowolnej oceny materiału dowodowego, sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego i pominięcie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku postępowania, w tym sprzeczną z ich treścią ocenę zeznań świadka J. R. co do jego wiedzy o propozycjach pracy dla wnioskodawcy po opuszczeniu zakładu karnego, a także pominięcie zeznań złożonych przez świadka J. K. wskazujących jednoznacznie, iż powodem

niezatrudnienia G. Ś. po zakończeniu tymczasowego aresztowania było niezakończenie prowadzonych w stosunku do niego postępowań karnych, nie zaś pobyt w warunkach tymczasowego aresztowania, skutkujące wyciągnięciem nieprawidłowego wniosku, że zachodzi bezpośredni związek przyczynowy pomiędzy pobytem wnioskodawcy w areszcie a powstałą w okresie od 2.04.2010 r. do 28.02.2011 r. szkodą, a znaczenia nie ma fakt, że G. Ś. po uchyleniu izolacyjnego środka zapobiegawczego pełnił funkcje członka zarządu spółek W. sp. z o.o. oraz G. sp. z o.o., a także znaczenia nie ma fakt, iż prowadzone były w stosunku do niego w dalszym ciągu postępowania karne, co miało znaczenie w zakresie możliwości podjęcia przez niego dodatkowego (poza prowadzeniem spraw wskazanych wyżej spółek) zatrudnienia.

Prokurator, podnosząc takie zarzuty, wniósł o uchylenie punktu I wyroku Sądu odwoławczego i przekazanie sprawy w tej części Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Okręgowego wniesiona na niekorzyść wnioskodawcy G. Ś. okazała się zasadna.

Zarzut II kasacji wskazujący na obrazę art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. należało bowiem uznać za trafny, gdyż w niniejszej sprawie Sąd odwoławczy w sposób dowolny, bez uwzględnienia całego materiału dowodowego określił wysokość zadośćuczynienia, nie badając dostatecznie przyczyn, dla których wnioskodawca nie podjął zatrudnienia po uchyleniu mu tymczasowego aresztowania w sprawie.

Jak podnosi się w orzecznictwie, szkodę, wynikającą z niesłusznego skazania, stanowi różnica między stanem majątkowym, jaki by istniał, gdyby skazanego nie pozbawiono wolności, a stanem rzeczywistym z chwili odzyskania wolności. Właśnie taka wykładnia jest zgodna z określeniem szkody zawartym w art. 361 § 2 k.c. i obejmuje *damnum emergens* oraz *lucrum cessans*, przy czym chodzi wyłącznie o szkodę, która wynikała rzeczywiście z niesłusznego tymczasowego aresztowania i pozbawienia wolności (zob. np. wyrok SN z dnia 15 września 2004 r., sygn. akt WA 14/04; postanowienie SN z dnia 12 sierpnia 2008 r., sygn. akt V KK 45/08).

Oznacza to, że odszkodowanie ma na celu rekompensatę bezpośrednio wynikającą z faktu pozbawienia wolności w konkretnej sprawie. Konieczne jest tym samym precyzyjne ustalenie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy niesłusznym tymczasowym aresztowaniem a ewentualnym uszczerbkiem w majątku wnioskodawcy. Naprawienie szkody ma co prawda zapewnić całkowitą kompensatę uszczerbku, niemniej jednak nie może ono prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia poszkodowanego (zob. A. Błachnio- Parzych, Odpowiedzialność z tytułu braku możliwości wykonywania pracy w czasie niesłusznego pozbawienia wolności a dyferencyjną metodą ustalania szkody w orzecznictwie Sądu Najwyższego, „Forum Prawnicze” 2021, nr 4, s. 32).

W realiach przedmiotowej sprawy Sąd odwoławczy w sposób niepoparty ustaleniami faktycznymi przyjął, że pomiędzy niesłusznym tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy a szkodą w postaci utraconego zarobku z tytułu umowy o pracę i umowy o zarządzanie z B. S.A. zachodzi adekwatny związek przyczynowy, o którym była mowa wyżej.

Rację ma zatem prokurator podnosząc w kasacji, że sąd odwoławczy nie dowiódł tego w sposób wystarczający. Jak bowiem wynika z ustaleń Sądu I instancji, w szczególności tych dokonanych na podstawie zeznań świadków J. R. oraz J. K., to nie tymczasowe aresztowanie w przedmiotowej sprawie, ale inne okoliczności doprowadziły do braku zatrudnienia w spółce B. S.A., a w konsekwencji nieosiągnięcia zarobku. Z zeznań J. R. wynika, że po zwolnieniu wnioskodawcy z aresztu doszli wspólnie do przekonania, że powrót wnioskodawcy do spółki byłby dla niej niekorzystny. Z kolei z zeznań J. K. wynikało, że to nie tymczasowe aresztowanie w przedmiotowej sprawie, ale fakt trwania prowadzonych przeciwko wnioskodawcy postępowań karnych przesądzał o owej „niekorzystności” powrotu do spółki i miał wpływ na jego niezatrudnienie. Jednocześnie J. R. zeznał w sprawie, że wiedział o propozycjach zatrudnienia kierowanych do wnioskodawcy przez inne podmioty gospodarcze, a ponadto posiadał wiedzę o zaangażowaniu wnioskodawcy w działania o charakterze zarobkowym już pod koniec 2010 r., tj. niedługo po odzyskaniu wolności. Analiza zeznań tych świadków, podobnie jak i zeznań samego wnioskodawcy jest o tyle istotna, że ten materiał dowodowy doprowadził Sąd I instancji do całkiem

odmiennych wniosków, iż G. Ś. nie jest należne odszkodowanie za okres po opuszczeniu aresztu.

Powyższe zeznania należy uznać za kluczowe dla ustalenia adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy niesłusznym tymczasowym aresztowaniem a szkodą, która zaistniała w okresie późniejszym. Sąd odwoławczy winien ocenić je, mając w szczególności na uwadze, że odszkodowanie w sprawie należy się wnioskodawcy za szkodę bezpośrednio poniesioną na skutek tymczasowego aresztowania, a nie jakąkolwiek, pośrednią szkodę, która ponadto dotyczy zdarzeń wykraczających poza okres, w którym wnioskodawca był tymczasowo aresztowany.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak we wstępie.